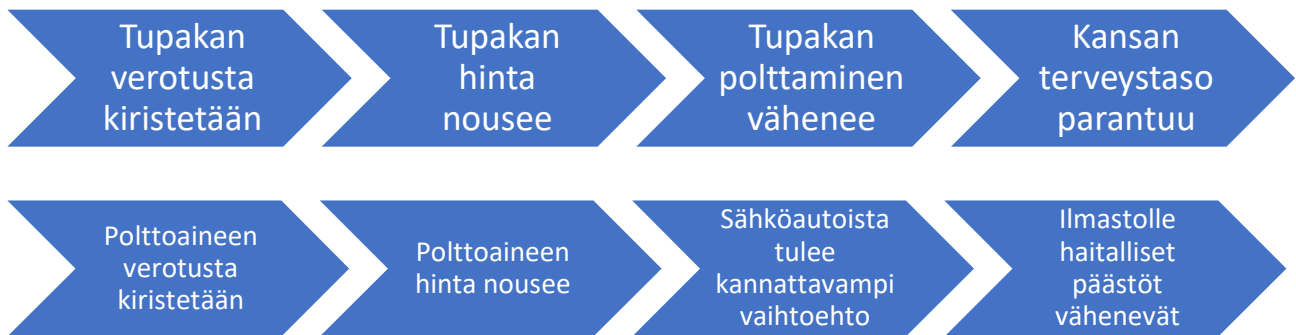

Verojen tulee vähentää haitallista toimintaa, jotta terveys- ja ympäristöpoliittiset tavoitteet saavutetaan

Verotuksen avulla voidaan ohjata taloudellisten toimijoiden (yritysten ja kuluttajien) päätöksentekoa vaikuttamalla kulutuksen hintaan. Veroja kiristämällä voidaan tehdä haitallisesta kulutuksesta ja toiminnasta kalliimpaa, minkä seurauksena haitallisen kulutuksen määrä pienenee. Lisäksi verotuksen avulla voidaan tehdä tietynlaisesta kulutuksesta suhteellisesti kannattavampaa verrattuna muuhun kulutukseen.

Yksinkertaistettuna verotuksen tuoma kustannus nostaa haitallisen kulutuksen hintaa ja näin vähentää sitä tai siirtää toisenlaiseen kulutukseen. Alla on havainnollistettu kaksi yksinkertaista esimerkkiä siitä, miten verojen kiristäminen hillitsee haitallista kulutusta tai siirtää sitä.

Haitallisella kulutuksella on usein kielteisiä vaikutuksia muihin, kuin itse kuluttajaan. Näitä vaikutuksia kutsutaan taloustieteessä kielteisiksi ulkoisvaikutuksiksi. Jos kielteisiä ulkoisvaikutuksia ei sisällytetä kulutuksen hintaan, on kulutuksen määrä yhteiskunnan näkökulmasta liian korkealla tasolla. Kulutuksen hintaa säätämällä voidaan haitallisen kulutuksen määrää madaltaa yhteiskunnan näkökulmasta järkevälle tasolle.

Verotuksen avulla taloudelliset toimijat kohtaavat tekemiensä kulutuspäätösten todelliset kustannukset. Kulutuksen todelliset kustannukset voidaan katsoa olevan ulkoisvaikutusten ja hinnan summa.

Julkisessa keskustelussa käytetään usein termiä haittojen verottaminen. Haittaverolla tarkoitetaan veroja, jotka asetetaan esimerkiksi ympäristölle tai terveydelle haitalliseen kulutukseen.

Haittojen verottamisen osalta kansainvälinen kilpailu sekä eriarvoistumisen riski asettavat raamit kulutuksen ja haittojen verottamiselle. Kansainvälisen kilpailun tuoma ongelma tarkoittaa, että Suomessa toimivat yritykset ja työvoima kohtaavat markkinoilla toimijoita, jotka saattavat olla haittaverotuksen osalta kevyempien sääntöjen piirissä.

Edellä mainittuun ongelmaan voidaan puuttua puolustamalla kansainvälisiä verosopimuksia ja luomalla yhteiset pelisäännöt toimijoille riippumatta maantieteellisestä sijainnista.

Kansainvälinen kilpailu nousee aiheelliseksi esimerkiksi silloin, jos suomalainen tehdas kilpailee ulkomaisen tehtaan kanssa siten, että suomalaisen tehtaan tuotanto kohtaa kireämmän ympäristöveron Suomessa. Edellä mainitussa tilanteessa on riskinä tuotannon siirtyminen sellaiseen maahan, jossa ympäristöverotus on kevyempää.

Eriarvoistumisen kasvu haittaverotuksessa

Haittaverotuksen lisääminen saattaa lisätä eriarvoistumista varallisuuserojen ja tuloerojen kasvun vuoksi.

Eriarvoistuminen kasvaa tilanteissa, joissa kulutuskäyttäytymistä ei ole mahdollista muuttaa ja kaikki kuluttajat kohtaavat samansuuruisen veroprosentin aiheuttaman hinnan nousun.

Esimerkiksi autoilun verotuksen kiristyminen lisää työmatka-autoilun kustannuksia. Palkansaajat, jotka turvautuvat työmatka-autoiluun eivät välttämättä pysty vähentämään autoilua, vaikka kustannukset nousevat, mikä johtaa heidän käytettävissä olevien tulojen pienenemiseen.

Jos autoilun verotusta kasvatetaan huomattavasti, vaikuttaa tämä suhteellisesti enemmän pienituloisiin työssäkäyviin, sillä suurempi osa heidän tuloistaan menee autoilun kuluihin.

Eriarvoistumisen riskin vuoksi haittojen verotuksen ohella tulisi tarkastella kompensatiojärjestelmien siten, että kuluttajien käytettävissä olevat tulot tai varallisuus huomioidaan verotuksen kokonaisuudessa. JHL kannattaa haittojen verotusta, jos ne pystytään toteuttamaan ilman suurta eriarvoistumista.

Ympäristö- ja terveystaloudelliset tavoitteet saavutetaan seuraavilla toimenpiteillä

- **Alkoholi- ja tupakkaveroja voidaan korottaa maltillisesti tulevaisuudessa.**
  - o Alkoholin- ja tupakkatuotteiden kulutuksella on selkeästi osoitettavia kielteisiä vaikutuksia
- **Terveellistä käyttäytymistä voidaan ohjata esimerkiksi terveystalouden avulla.**
  - o SOSTE:n ehdotus [terveysverosta](#) voisi soveltua taloudellisen tavoitteen lisäksi ohjaamaan kansalaisia terveellisempiin elämäntapoihin, jonka seurauksena pidemmän aikavälin terveysongelmiin liittyvät julkiset menot vähenisivät.
- **Liikenteen verotusta voidaan lisätä myös tulevaisuudessa, kunhan huomioidaan työvoiman liikkuvuus ja eriarvoistumisen kasvun estäminen.**
  - o Käytännössä liikenteen verotuksessa tulisi huomioida työmatkaliikenteelle joltain osin kevyempää verotusta
  - o Lisäksi harkintaan tulee tarvittaessa ottaa kompensatiojärjestelmä, joka tosiasiaa vaimentaa veron vaikutuksia pienituloisten osalta
- **Ympäristölle haitallista toimintaa tulee verottaa tulevaisuudessa kireämmin, kuitenkin niin, että kilpailukyky ei heikkene muihin maihin verrattuna ja eriarvoisuus huomioidaan.**
  - o Ilmastomuutoksen torjuntaa tulee jatkaa tulevaisuudessa ja yksi oleellinen työkalu on ilmastolle haitallisen toiminnan kireämpi verotus.
  - o Ilmastomuutoksen torjuntaan liittyvien verojen osalta tulee kuitenkin huomioida [oikeudenmukaisen](#) siirtymän periaate sekä eriarvoistumisen estäminen.
  - o Ilmastomuutoksen luoma uhka on globaali, joten ongelman torjuntaan tulisi löytää kansainvälisiä ratkaisuja
- **Ilmastolle hyödyllistä ja vähemmän haitallista toimintaa voidaan tukea kevyemmällä verotuksella**

Haittaverot ovat tärkeä mekanismi esimerkiksi ilmastomuutoksen torjunnassa sekä terveyshaittojen ehkäisemisessä. Haittaveroja suunniteltaessa pitäisi huomioida mahdolliset kulutuksen siirtymät muihin haitallisiin asioihin tai sellaisille alueille, joissa haittaveroja ei kerätä.

Kulutuksen mahdollinen siirtyminen haittaverojen vuoksi

Kulutusta voi siirtyä haitallisten asioiden välillä, jos yhtä haittaa aletaan verottaa kireästi, mutta samalla korvaavien haittojen verotusta ei muuteta. Kulutus saattaa siis siirtyä yhdestä haitasta toiseen.

Esimerkiksi terveellistä syömistä voidaan tukea sokeriverolla. Sokerituotteiden valmistajat pyrkivät kuitenkin korvaamaan verotettua sokeria vastaavilla aineilla, kuten makeutusaineilla tai rasvalla. Kuluttajat saattavat samanaikaisesti siirtyä sokeripitoisista elintarvikkeista esimerkiksi suolaisiin tai rasvaisiin tuotteisiin.

Edellä mainittu kulutustottumuksien muuttuminen tulisi huomioida verotusta suunniteltaessa. Verotuksen ohjausvaikutus saattaa jäädä pieneksi, jos korvaavaa haittakulutusta on tarjolla kevyemmällä verotuksella.